

GIÁO DỤC KĨ NĂNG SỐNG CHO HỌC SINH TIỂU HỌC QUẬN HAI BÀ TRUNG, HÀ NỘI - THỰC TRẠNG VÀ GIẢI PHÁP

ThS. LÊ THU HẰNG*

1. Thực trạng về các kĩ năng sống (KNS) hiện có của học sinh tiểu học (HSTH) quận Hai Bà Trưng

Theo kết quả tự đánh giá của các trường tiểu học trong quận, đánh giá của quận Hai Bà Trưng và qua nhận xét của Hội cha mẹ học sinh (HS), trong những năm gần đây, KNS thể hiện đạo đức của HS ở các trường tiểu học trong quận có những mặt tích cực sau:

Nhìn chung, HS ngoan ngoãn, lễ phép với người lớn, KNS thể hiện đạo đức HSTH là tốt, tỉ lệ HS thực hiện đầy đủ 5 nhiệm vụ của HSTH đạt 100%. Các biểu hiện tốt nhiều hơn các biểu hiện xấu. Hầu hết HS thực hiện tốt nội quy, điều lệ nhà trường, có ý thức rèn luyện, tu dưỡng đạo đức, có ý thức chăm sóc, bảo vệ môi trường, giữ gìn vệ sinh công cộng. Các em nghiêm chỉnh chấp hành các quy định nơi công cộng, pháp luật của nhà nước.

Đa số HS có tinh thần, thái độ học tập tốt; xác định được mục tiêu học tập nên số lượng HS chăm chỉ chiếm tỉ lệ cao, có nhiều HS vượt khó vươn lên trong học tập. Các em thực hiện nghiêm túc các yêu cầu của giáo viên và nhà trường, trung thực trong kiểm tra, thi cử.

Phần lớn HSTH quận Hai Bà Trưng có lối sống lành mạnh, biết kính trọng người lớn tuổi, biết giúp đỡ bố mẹ công việc nhà hoặc tham gia lao động những việc vừa sức, phù hợp. Các em có lòng tự trọng, tinh thần giúp đỡ mọi người, tương thân, tương ái, tích cực hoạt động văn hóa, văn nghệ, thể dục thể thao. Các em có kĩ năng (KN) phòng tránh các tệ nạn xã hội, có thái độ phê phán lối sống buông thả của một số thanh thiếu niên trong địa bàn sinh sống và những biểu hiện vi phạm pháp luật, nội quy chung.

Tuy nhiên, bên cạnh những biểu hiện đạo đức tốt của HS vẫn còn một số những biểu hiện chưa ý thức của HS về KNS như: KN tự phục vụ, KN tự học ở nhà, KN đặt mục tiêu, KN lập kế hoạch. HSTH là lứa tuổi đang hình thành và phát triển nhân cách, vì vậy các em phải được học tập và thực hành nhiều KNS. Song

đi vào các KN cụ thể thì các đối tượng được hỏi khi đánh giá về mức độ thực hiện các KNS so với yêu cầu đặt ra còn hạn chế. Thể hiện ở chỗ: cả ba đối tượng khảo sát đều cho rằng các em HSTH chưa thực hiện tốt các KN nêu ra (thể hiện không có KN nào được đánh giá ở mức cao).

* Đối với cán bộ quản lí, giáo viên: Khi được hỏi về mức độ thực hiện KN của HS, các cán bộ quản lí và giáo viên đều cho rằng trong 20 KN được liệt kê thì KN giao tiếp được đánh giá cao nhất. Điều này thể hiện lứa tuổi HSTH là lứa tuổi hồn nhiên, các em rất thích các hoạt động tập thể, thích được làm quen và giao tiếp với các bạn. Vì vậy nhóm bạn của các em ngày càng phát triển, ngày càng giúp các em mở rộng tri thức, KN.

KN đặt mục tiêu của các em được đánh giá là thấp nhất (30%). Các em hoạt động hầu như chưa có kế hoạch, không biết đặt mục tiêu trong học tập cũng như trong cuộc sống của bản thân. Việc học trên lớp cũng như các công việc trong cuộc sống có khi đòi hỏi phải có người lớn như cô giáo và bố mẹ đôn đốc, nhắc nhở. KN giải quyết mâu thuẫn cũng được đánh giá chưa cao. Bởi vậy, HS dễ dẫn đến hiện tượng tranh giành, cãi nhau thậm chí còn có đánh nhau.

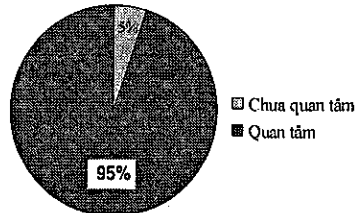
* Ý kiến của cha mẹ HS: Nhìn chung cha mẹ HS đánh giá con mình ở mức độ cao hơn là giáo viên chủ nhiệm lớp và cán bộ quản lí giáo dục. Họ cũng có ý kiến đánh giá tương đồng là con họ có KN giao tiếp với bạn bè là tương đối tốt, nhưng KN đặt mục tiêu, tự phục vụ bản thân là chưa cao. Điều này phản ánh đúng thực trạng lứa tuổi HSTH khả năng tự lập, tính độc lập còn thấp. Trong cuộc sống chưa thể tách ra khỏi sự kèm cặp chỉ bảo tận tình của người lớn. Và qua đây thấy rõ vai trò rất lớn của giáo viên chủ nhiệm trong việc hình thành và phát triển nhân cách, KNS cho các em. Điều đó càng khẳng định sự cần thiết phải giáo dục KNS cho HSTH cũng như cần phải có kế hoạch giáo dục KNS cho HS.

* Phòng Giáo dục - Đào tạo quận Hai Bà Trưng - Hà Nội

2. Thực trạng giáo dục KNS cho HS của hiệu trưởng các trường tiểu học quận Hai Bà Trưng

1) Nhận thức của cán bộ, giáo viên về mức độ quan tâm đến việc giáo dục KNS cho HS các trường tiểu học.

Việc giáo dục KNS cho HSTH hiện nay đang được các nhà trường quan tâm giáo dục. Cả ba đối tượng khảo sát đều cho rằng từ những năm trước vẫn có giáo dục KNS cho HS nhưng mức độ chú trọng chưa cao. Ngày nay, trong cuộc sống, để hội nhập quốc tế, việc giáo dục KNS cho HSTH được quan tâm hơn bao giờ hết (xem biểu đồ).

Biểu đồ. Nhận thức về mức độ quan tâm đến việc giáo dục KNS cho HSTH của các nhà trường

2) Các lực lượng, tổ chức quan tâm giáo dục KNS cho HSTH. Các lực lượng chính, bằng vai trò và chức năng của mình thực hiện tốt giáo dục KNS cho HSTH là cha mẹ HS, giáo viên chủ nhiệm, tổ chức Đoàn, Đội.

Tất cả các tổ chức như gia đình, nhà trường, tổ chức đoàn thể xã hội đều tham gia thực hiện GDKNS cho HS, trong đó, theo thứ bậc: gia đình, nhà trường, tổ chức đoàn thể xã hội.

Có thể thấy, vai trò của môi trường sống, học tập, vui chơi đều có ảnh hưởng đến sự hình thành nhân cách cũng như KNS cho trẻ. Ngoài ra, công tác phối hợp 3 môi trường giáo dục: gia đình - nhà trường - đoàn thể xã hội là một trong các nội dung quản lý của hiệu trưởng nhà trường để giáo dục KNS cho HS.

3) Các môn học, những hoạt động góp phần vào việc giáo dục KNS cho HSTH, qua khảo sát, được xếp theo thứ bậc sau: môn Đạo đức, Hoạt động giáo dục ngoài giờ lên lớp, môn Tiếng Việt, Tự nhiên và Xã hội, Chào cờ và sinh hoạt tập thể, môn Khoa học, Hoạt động Đội, các môn năng khiếu, Hoạt động văn nghệ, tham quan ngoại khóa, Hoạt động xã hội, từ thiện...

Như vậy, các ý kiến của giáo viên phù hợp với điều kiện thực tiễn rèn luyện KNS cho HSTH hiện nay, bởi vì đây là hoạt động giáo dục đang bắt đầu được chú trọng đưa vào giáo dục tích hợp trong nhà trường thông qua các môn học và hoạt động ngoài giờ lên lớp.

4) Nội dung giáo dục KNS cho HSTH gồm 20 KN nhà trường cần quan tâm giáo dục cho HS, song ở mức độ khác nhau. Nhìn chung, những KNS dễ qua đó hình thành cho các em ý thức tập thể, tinh thần hợp tác, ứng xử với mọi người được nhà trường

quan tâm giáo dục nhiều hơn như: KN làm việc nhóm, lắng nghe tích cực, tư duy sáng tạo, giao tiếp.

5) Hình thức giáo dục KNS cho HSTH được xếp theo thứ bậc: dạy học môn Đạo đức và các môn học, tổ chức câu lạc bộ rèn KNS; tổ chức hoạt động ngoài giờ lên lớp, hoạt động ngoại khóa, tham quan dã ngoại; sinh hoạt lớp hàng tuần; các hoạt động văn hóa, văn nghệ, thể dục thể thao, trò chơi sinh hoạt truyền thống... Nhìn chung, nhà trường đã quan tâm đến các hình thức giáo dục KNS cho HSTH, song chưa sâu sắc, cần sâu sát hơn để việc giáo dục KNS cho HS đạt hiệu quả hơn.

6) Biện pháp giáo dục KNS cho HSTH. Đó là các biện pháp: "Nêu gương người tốt việc tốt về KNS"; "Nhắc nhở, phê phán những biểu hiện xấu về KNS" và "Tạo tình huống về KNS" để HS rèn luyện được sử dụng thường xuyên. Tuy nhiên, biện pháp "Kết hợp giáo dục nhà trường với giáo dục gia đình và xã hội" chưa được các nhà giáo dục quan tâm đúng mức.

3. Qua phân tích kết quả khảo sát, chúng tôi nhận thấy có nhiều nguyên nhân khách quan và chủ quan ảnh hưởng trực tiếp và gián tiếp đến hiệu quả của việc tổ chức quá trình giáo dục KNS cho HSTH quận Hai Bà Trưng. Do vậy, để hình thành KNS có hiệu quả đối với HSTH quận Hai Bà Trưng nói riêng và HSTH ở Việt Nam nói chung, cần có các biện pháp quản lý về hình thành KNS cho các em sao cho vừa đảm bảo về nội dung vừa hài hòa về hình thức tổ chức phù hợp với đặc điểm tâm - sinh lí của các em. □

Tài liệu tham khảo

1. Nguyễn Thanh Bình. "Giáo dục kỹ năng sống cho thanh niên trong cộng đồng". Hợp tác với tổ chức CCF Australia; 2005.
2. Nguyễn Thị Oanh. *Giáo dục kỹ năng sống cho học sinh tiểu học thông qua dạy môn khoa học*. Luận văn thạc sĩ, 2007.
3. Lưu Thu Thủy (chủ biên). *Giáo dục kỹ năng sống cho trẻ em có hoàn cảnh khó khăn*. NXB Chính trị quốc gia, H. 2006.

SUMMARY

Life skills are essential factors in the formation and development of the personality of individuals in general, elementary school students in particular. Elementary students are in the ages of forming and developing personality and this age is "the foundation" to build "personality castles" later. Therefore, educating life skills for children is extremely important. In fact, educating life skill at primary schools in Hai Ba Trung district has got fundamental achievement, students' ethic has changed positively, but it still remains a problem need to be addressed, discussed amongst educators.